

Kurzemes apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Liepājā 2026. gada 21. maijā

Kurzemes apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Judīte Mauliņa

tiesneses Linda Vēbere un Liēna Jansone

ar tiesas sēdes sekretāri Elīnu Ansuli

piedaloties prasītājas SIA „B2 Impact” pārstāvei /Persona A/

izskatīja atklātā tiesas sēdē vienkāršotās procedūras civillietu SIA „B2 Impact” prasībā pret /Persona B/ par parāda piedziņu, saistībā ar SIA „B2 Impact” apelācijas sūdzību par Kurzemes rajona tiesas 2026. gada 16. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2025. gada 22. jūlijā SIA „B2 Impact” cēlusi tiesāvienkāršotās procedūras prasību pret /Persona B/ par parāda 2577,71 EUR piedziņu, kas izriet no 2017. gada 5. jūlija kredītlīnijas līguma un sastāv no pamatparāda 1 500 EUR, līgumiskajiem lietošanas procentiem no 2018. gada 6. septembra līdz 17. decembrim 484,20 EUR (koriģēti atbilstoši 2017. gada 17. decembra paziņojumam) un likumiskajiem procentiem no 2018. gada 18. decembra līdz 2025. gada 20. jūlijam 593,51 EUR.

Prasība pamatota ar šādiem argumentiem.

[1.1] 2017. gada 31. martā atbildētājs reģistrējies SIA „IPF Digital Latvia”, interneta vietnē: www.credit24.lv. un viņam piešķirts klienta Nr. /Numurs A/.

2017. gada 5. jūlijā starp pusēm noslēgts beztermiņa, distances Kredītlīnijas līgums Nr. /Numurs B/ (turpmāk – Kredītlīnijas līgums), pārjaunojot iepriekš noslēgtās saistības. Kredītlīnijas līgums Nr. /Numurs C/ izbeigts. Kredītlīnijas apmērs – 1 500 EUR, maksājuma datums - katra mēneša 30. datums, maksimālais atmaksas periods – 36 mēneši, aizņēmuma likme gadā ir 120 % (0,33 % dienā).

Atbilstoši Kredītlīnijas vispārīgo noteikumu 9.2. punktam, procenti tiek aprēķināti katru kalendāro dienu no neatmaksātās aizdevuma summas, piemērojot pielīgto procentu likmi (jeb 120 %) un ņemot vērā faktisko dienu skaitu mēnesī, pieņemot, ka gadā ir 360 dienas, saskaņā ar sekojošu formulu: neatmaksātā aizdevuma summa x (120% / 360) x aizdevuma summas izmantošanas dienas.

Atbildētājs nepildīja līguma noteikumus, aizdevēja izmantoja pielīgtās tiesības un 2018. gada 17. decembrī atkāpās no līguma, par ko paziņots atbildētājam, vienlaikus informējot par parādu un pienākumu to samaksāt.

[1.2] Ar 2017. gada 31. oktobra cesijas līgumu SIA „IPF Digital Latvia” savas no Kredītlinijas līguma izrietošās prasījuma tiesības 2018. gada 17. decembrī cedējusi SIA „Creditreform Latvija” (pēc nosaukuma maiņas – SIA „B2 Impact”).

[1.3] 2019. gada 15. februārī atbildētājam nosūtīts brīdinājums par parādu. 2019. gada 11. novembrī un 2022. gada 23. maijā tiesā iesniegti pieteikumi par saistību izpildi brīdinājuma kārtībā, bet tie atstāti bez izskatīšanas, jo brīdinājuma izsniegšanas atbildētājam nebija iespējama. 2025. gada 16. aprīlī tiesā iesniegts trešais pieteikums par saistību izpildi brīdinājuma kārtībā, bet tiesvedība lietā izbeigta, jo atbildētājs prasību neatzina.

[2] Atbildētājs rakstveida paskaidrojumos prasību neatzīst, norādot, ka prasītājas prasījuma tiesībām iestājies noilgums. 2019. gada 15. februāra paziņojumu un pieteikumus par saistību izpildi brīdinājuma kārtībā nav saņēmis.

[3] Ar Kurzemes rajona tiesas 2026. gada 16. janvāra spriedumu prasība apmierināta daļēji, no atbildētāja prasītājas labā piedzīts pamatparāds 1 500 EUR, procenti par kapitāla lietošanu 161,40 EUR no 2018. gada 6. septembra līdz 17. decembrim, likumiskie procenti 593,51 EUR no 2018. gada 18. decembra līdz 2025. gada 20. jūlijam un tiesas izdevumi 261 EUR. Prasība noraidīta daļā par līgumisko procentu 322,80 EUR piedziņu.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Lietā nav konstatējams prasītājas prasījuma tiesību noilgums. Prasītāja 2018. gada 17. decembrī vienpusēji atkāpās no līguma, kad sāka tecēt noilguma termiņš, bet noilga 2021. gada 17. decembrī. 2019. gada 15. februāra brīdinājums un pieteikumi tiesā par saistību izpildi brīdinājuma kārtībā pārtrauca noilgumu. Starpposmi starp šīm darbībām nepārsniedz trīs gadus.

[3.2] Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 10. panta pirmo daļu 2017. gada 5. jūlijā, distancēti noslēdzot Kredītlinijas līgumu, atbildētājs noslēdzis viņam saistošo darījumu un viņam ir pienākums izpildīt uzņemtās saistības.

Kredītlinijas apmērs saskaņā ar līgumu noteikts 1 500 EUR. Līgums ir beztermiņa. Maksājumi izdarāmi katra mēneša 30. datumā, maksimālais atmaksas periods - 36 mēneši.

Atbildētājs nenoliedz, ka saņēmis aizdevumu 1 500 EUR. Ņemot vērā, ka atbildētājs nepildīja līguma noteikumus, aizdevēja izmantoja pieligtās tiesības un 2018. gada 17. decembrī atkāpās no līguma.

Nav strīda, ka prasītāja prasījuma tiesības pret atbildētāju ieguvusi uz 2017. gada 31. oktobra cesijas līguma pamata. Cedētā summa ir 1999,41 EUR, no kuras pamatparāds ir 1 500 EUR. Prasījums cedēts kopā ar visām tam piederīgām un cesijas brīdī pastāvošām tiesībām un nākotnes prasījumiem (ja tādi būtu). Pēc cesijas atbildētājs nevienu maksājumu nav izdarījis. Līdz ar to no atbildētāja prasītājas labā piedzenams pamatparāds 1 500 EUR.

[3.3] Prasītāja lūdz piedzīt nolīgtos procentus 484,20 EUR no 2018. gada 6. septembra līdz 2018. gada 17. decembrim un likumiskos nokavējuma procentus 593,51 EUR no 2018. gada 18. decembra līdz 2025. gada 20. jūlijam.

[3.3.1] Līgumā līgumisko procentu apjoms noteikts 120 % gadā.

Aprēķinot līgumiskos procentus par kapitāla izmantošanu ievērots judikatūrā un likumā noteiktais, ka blakus prasījumus (līgumiskos procentus) aprēķina līdz vienpusējas atkāpšanās no līguma datumam. Tomēr nosakot to apmēru (120 % gadā, jeb 0,33 % dienā) nav ievērots labas ticības princips.

Judikatūrā norādīts, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešā daļa neparedz noteikumu par lietošanas procentu likmju izvērtējumu tādā kārtībā, kā noteikumu par līgumsoda apmēra izvērtējumu, tomēr tiesai [...] ir jāizvērtē vai noteiktā kredīta lietošanas procentu likme ir samērīga, atbilst tirgus situācijai (tirgū pārsvarā esošajām likmēm, ko parasti piedāvā plašai sabiedrībai) un nerada kreditora netaisnu iedzīvošanos uz patērētāja rēķina pazīmes (sk. *Senāta 2018. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-63/2018 10. punktu*).

Trīs mēnešu periodā, par kuriem aprēķināti procenti, tie sasnieguši 1/3 daļu no pamatparāda, bet tas nozīmē, ka jau deviņu mēnešu laikā tie sasniegtu pamatparādu.

Civillikuma 1763. panta 1. punkts nepieļauj procentu lieluma pārsvaru pār pamatparādu. Būtiski ir, cik ilgā laikā procenti pieaug līdz pamatkapitāla lielumam un vai tas neliecina par kreditora netaisnīgu rīcību pret aizņēmēju.

Nolūkā noskaidrot tirgus situāciju patērētāju kredītēšanas līgumos 2018. gadā, salīdzināti citās lietās vērtētie līgumi, kas slēgti gada laikā no Kredītlinijas līguma noslēgšanas. Vidēji aizdevuma lietošanas likme patērētāju kredītēšanas līgumos par aizdevumu, kas izsniegts patērētāja privātām vajadzībām un kurš izsniegts nebanku sektorā ir 0,10 % (lietā Nr. C73765224 - 0,12 % dienā, lietā Nr. C30636320 - 0,15 %, lietā Nr. C69398322 - 0,07 %, lietā Nr. C771124724 - 0,07 %, lietā Nr. C88172124 - 0,12 %, lietā Nr. C69175224 - 0,12 %). Ar atbildētāju noslēgtajā Kredītēšanas līgumā noteiktā aizdevuma lietošanas procentu likme 0,33 % dienā ir trīsreiz lielāka par vidējo.

Civillikuma 1764. pants noteic, ka par prettiesisku uzskatāmi nesamērīgi un godīgai darījuma praksei neatbilstoši procenti. Līdz ar to līgumiskie procenti atbilstoši vidējām tirgus likmēm un godīgai praksei par trīs mēnešu periodu nosakāmi 0,1 % dienā, piedzenot no atbildētāja 161,40 EUR ($484,20:3=161,40$).

[3.3.2] Prasītājas tiesības lūgt piedzīt no atbildētāja likumiskos nokavējuma procentus no 2018. gada 18. decembra līdz prasības celšanai 2025. gada 20. jūlijam izriet no Civillikuma 1756., 1765., 1798., 1805. panta.

[3.4] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu no atbildētāja piedzīti tiesas izdevumi 261 EUR ($2254,91/2577,71=0,87 \times 300=261$ EUR).

[4] Par minēto spriedumu prasītāja iesniegusi apelācijas sūdzību, pārsūdzot to daļā, ar kuru noraidīta prasība par līgumisko procentu piedziņu.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi iebildumi.

[4.1] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka, nosakot līgumisko procentu apmēru prasītāja nav ievērojusi labas ticības principu.

Pārjaunojot iepriekš uzņemtās saistības, atbildētājs apņēmās maksāt aizdevējam procentus (sk. *Kredītlinijas vispārīgo noteikumu 7.1. un 9.2. punktu*). Saskaņā ar Kredītlinijas līguma vispārīgo noteikumu 5.1. un 5.2. punktu atbildētājs pēc saviem ieskatiem varēja saņemt naudas līdzekļus piešķirtā kredītlimita apmērā, kā arī pēc pilnīgas vai daļējas atmaksas to atkārtoti izmantot. No aprēķina un pievienotajiem maksājuma uzdevumiem par kredītlimita izmaksu, redzams, ka atbildētājs līdz 2018. gada 27. septembrim pakāpeniski izmantojis piešķirto kredītliniju, izdarīja ikmēneša maksājumus saskaņā ar līguma nosacījumiem un, pēc kredītlinijas daļējas atmaksas, atkārtoti izmantojis pieejamo kredītlimita summu. Pēdējā izmaksa izdarīta 2018. gada 27. septembrī. Visas izmaksas bijušas piešķirtā limita ietvaros.

Civillikuma 1764. pantā nav noteikts, kādi procenti uzskatāmi par nesamērīgiem. Tie ir atkarīgi no dažādiem parametriem un pārsvarā tiek noteikti, balstoties uz individuālu izvērtējumu atkarībā no darījumu pusēm, to ekonomiskā stāvokļa, darījuma veida, summas, termiņa un citiem aspektiem. Tāpēc godīgu un darījumu praksei atbilstošu procentu noteikšana ir ļoti individuāla, atkarīga no konkrētā darījuma. Situācijās, kad tiek risināti strīdi ar patērētājiem, piemērojamas arī speciālās tiesību normas, kas detalizēti regulē ar patērētāju tiesību aizsardzību saistītos jautājumus.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.² daļa noteic, ka patērētāja kredītēšanas līguma izmaksām jābūt samērīgām un atbilstošām godīgai darījumu praksei. Atbilstoši minētā likuma 8. panta 2.³ daļai (redakcijā līdz 2019. gada 30. jūnijam) par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30 dienas, kuras pārsniedz 0,25 % dienā no kredīta summas. Tātad attiecībā uz līgumiem, kuri noslēgti līdz 2019. gada 30. jūnijam un pēc 2019. gada 1. jūlija nav grozīti, joprojām attiecināmi iepriekš noteiktie ierobežojumi.

Jēdziena „kredīta kopējās izmaksas patērētājam” definīcija sniegta Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1. panta 9. punktā – visas izmaksas, tajā skaitā procenti, komisijas nauda, nodevas un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītēšanas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi (izņemot zvērināta notāra izmaksas). (.), un tās aprēķināmas pēc formulas: kredīta kopējo izmaksu dienā procentuālā attiecība = $[\text{kredīta kopējās izmaksas}] / [\text{dienu skaits}] / [\text{kredīta summa}] \times 100$.

Lai pārliecinātos par līguma noteikumu atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasībām, ikvienam ir iespēja to pārbaudīt, izmantojot Ministru kabineta 2016. gada 25. oktobra noteikumu Nr. 691 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanu” (turpmāk - Noteikumi Nr. 691) Pielikuma Nr. 1 „Gada procentu likmes aprēķināšanas metode” 3.5. punktu. Veicot kredīta kopējo izmaksu pārbaudi, ievērojot Patērētāju tiesību aizsardzības centra izstrādātos kalkulatorus (sk. <https://www.ptac.gov.lv/lv/izmaksu-kalkulatori>), prasītāja konstatē, ka kredīta kopējās izmaksas atbildētājam nepārsniedz 0,25 % dienā no kredīta summas.

Līdz ar to patērētāja kreditēšanas līguma izmaksas ir bijušas samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei.

[4.2] Tiesas izvēlētā metode tirgus situācijas izvērtējumam par noteikto laika periodu ir nekorekta un nevar dot vispusīgu un objektīvu ieskatu par šo jautājumu. Salīdzinājumam izraudzītās lietās esošie līgumi neatbilst spriedumā norādītajiem atlases kritērijiem.

[4.2.1] Tiesa atsaukusies uz lietām, kurās izvērtētie kreditēšanas līgumi noslēgti daudz vēlāk kā gada laikā pēc strīdus Kredītlīnijas līguma. Lietā Nr. C69398322 kreditēšanas līgums noslēgts 2019. gada 23. decembrī, bet lietā Nr. C771124724 2020. gada 21. septembrī. Līdz ar to salīdzinājumam izmantoti nolēmumi, kuros kreditēšanas līgumi noslēgti arī pēc 2019. gada 1. jūlija, kad stājās spēkā jaunie, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļā noteiktie, kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi (no 0,25% uz 0,07%), kas tiešā veidā ietekmēja gada procentu likmi.

[4.2.2] Pēc tādiem pašiem kritērijiem atlasot lietas no savas prakses secināms, ka vidējā aizdevuma lietošanas procentu likme ir lielāka par tiesas konstatēto. Piemēram: lietā Nr. C71297224 2018. gada 4. jūlija līgumā pielīgtā līgumisko procentu likme 96 % gadā jeb 0,27 % dienā no neatmaksātās aizdevuma summas; lietā Nr. C71383524 2019. gada 8. maija līgumā – 120 % gadā jeb 0,33 % dienā; lietā Nr. C69332924 2018. gada 29. oktobra līgumā – 90,6295 % gadā jeb 0,2483 % dienā; lietā Nr. C33306725 2018. gada 3. oktobra līgumā – 107,07% gadā jeb 0,29 % dienā. Tātad vidēji 0,28 % dienā.

[4.3] Civillikuma 1763. panta 1. punktā noteikts ierobežojums, ka procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedz kapitāla lielumu. No atbildētāja piedzenamie procenti pamatkapitālu nav sasnieguši.

Tiesas arguments par laika perioda nozīmi, kādā procenti sasniedz pamatkapitāla lielumu, neatbilst materiālo tiesību normām. Neviena tiesību norma neparedz kreditoram pienākumu izvērtēt, cik ilgā laikā līgumiskie procenti sasniegs pamatkapitālu gadījumā, ja aizņēmējs saistības nepildīs. Aizdevēja, piešķirot atbildētājam aizdevumu, nevarēja paredzēt, ka atbildētājs šīs saistības nepildīs.

[4.4] Tiesa vērtējusi tikai atbildētāja kā patērētāja intereses, bet nav pievērsusi uzmanību kreditora interesēm un tiesībām. Izmantojot izņēmumu no sacīkstes principa, tiesa neobjektīvi izvērtējusi līgumā noteiktās procentu likmes samērīgumu, kā arī nav ņēmusi vērā abu pušu intereses, ignorējot faktu, ka tiesību aizskārums ir radies atbildētājam uzņemoties saistības un tās nepienācīgi pildot.

[5] Rakstveida paskaidrojumi par apelācijas sūdzību nav iesniegti.

[6] Tiesas sēdē atbildētājs nav ieradies, par tiesas sēdēs laiku un vietu paziņots Civilprocesa likumā noteiktā kārtībā.

Atbildētājs nekādus iesniegumus tiesai nav iesniedzis, lūgumus nav pieteicis. Tiesa nolēma saskaņā ar Civilprocesa likuma 156. pantu skatīt lietu bez atbildētāja klātbūtnes, jo nesaskatīja Civilprocesa likuma 209. un 210. pantā norādītos lietas izskatīšanas atlikšanas pamatus.

[7] Lietas izskatīšanā apelācijas instances tiesas sēdē 2026. gada 22. aprīlī prasītājas pārstāve uzturēja celto prasību un iesniegto apelācijas sūdzību daļā par līgumisko kapitāla lietošanas procentu 322,80 EUR un tiesāšanās izdevumu piedziņu atbilstoši tajās norādītajiem argumentiem un pamatojumam.

Papildus paskaidroja, ka dienas atļauto līgumisko procentu apmēru aprēķināja, ņemot vērā pielīgots 120 % gadā, pieņemot, ka gadā ir 360 dienas. Līdz ar to procentu formula veidojas, kad neatmaksātā aizdevuma summu reizina ar 120 %, kas jādala ar 360 dienām un jāreizina ar aizdevuma izmantošanas dienu skaitu. Pašsaprotami, ka kredīta kopējās izmaksas nedod nekādu pārskatu par procentu likmes samērīgumu vai nesamērīgumu. Konkrētajā līgumā nav paredzētas nekādas komisijas. Līdz ar to kopējās izmaksas šajā gadījumā veido tikai procenti, kas nepārsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības centra noteiktos apmērus (procentu likmes

ar likumu noteiktās galējās procentu izmaksas) jeb 0,21 %, kas ir samērīgi. Piedzenamo procentu apmērs nepārsniedz pamatparāda apmēru un aprēķinā ir ņemti vērā visi likuma ierobežojumi. Pārstāve norādīja, ka Kredītlīgumam pievienotajā Eiropas patēriņa kredīta standarta veidlapā norādītajai kopējai summai, kas aizņēmējam būtu jāatdod, ir tikai informatīvs raksturs, jo Kredītlīnijas līgumam ir grūti uzrādīt precīzu aprēķinu, tāpēc šim līgumam ir tikai aptuvenas izmaksas. Turklāt atbildētājs kavēja maksājumus, tos nesamaksāja.

Motīvu daļa

[8] Tiesa, pārbaudījusi pierādījumus, uzklusījusi prasītāja pārstāves paskaidrojumus, kā arī izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, atzīst, ka prasība ir nepamatota un noraidāma.

Tiesa savu nolēmumu pamato ar šādiem argumentiem.

[9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426. panta pirmo daļu un 430. panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Pirmās instances tiesas spriedums pārsūdzēts daļā, ar kuru noraidīta prasība par līgumisko lietošanas procentu 322,80 EUR piedziņu. Līdz ar to pirmās instances tiesas spriedums prasība apmierinātajā daļā stāties spēkā 2026. gada 19. martā un ir izpildīts, jo atbildētājs iesniedzis tiesā sprieduma izpildi apliecinošu maksājumu.

Ņemot vērā minēto secināms, ka lietā nav strīdu par šī sprieduma 3.1., 3.2., 3.3.2. punktā norādītajiem apstākļiem, proti, ka lietā nav iestājies prasītājas prasījuma tiesību noilgums, par prasītājas prasījuma tiesībām, kas izriet no Cesijas līguma, par pamatparāda piedziņu un likumisko procentu piedziņu.

Tāpat pušu starpā nav strīda arī par to, ka izskatāmajā lietā ir piemērojamas Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normas, kā to pamatoti atzinusi pirmās instances tiesa.

Lietā ir izšķirams strīds par to vai Kredītlīnijas vispārīgo noteikumu 9.2. punktā noteiktā kredītlīnijas lietošanas procentu likme 120 % gadā jeb 0,33 % dienā no neatmaksātā aizdevuma summa ir samērīga un atbilstoša godīgai darījumu praksei, izvērtējot to Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.² daļas un 2.³ daļas (redakcijā līdz 2019. gada 30. jūnijam), Civillikuma 1. un 1764. panta tvērumā, vai tieši otrādi - minētā likme ir atzīstama par netaisnīgu līguma noteikumu, kas attiecībā uz atbildētāju kā patērētāju nav piemērojama.

[10] Nenoliedzami, ka tiesīgi noslēgts līgums ir jāpilda (sk. *Civillikuma 1587. pantu*).

Atbilstoši Civillikuma 1753. pantā noteiktajam ar procentiem jāsaprot tā atlīdzība, kas dodama par kādas naudas summas vai citu atvietojamu lietu lietošanas atvēlējumu vai kavējumu, samērā ar viņu daudzumu un lietošanas ilgumu. Pienākums maksāt procentus pamatojas vai nu uz tiesisku darījumu, vai uz likumu, kā to paredz Civillikuma 1756. pants.

Lietā pastāv strīds par līgumisko jeb aizdevuma lietošanas procentu samērīgumu un to piedzenamo apmēru.

Saskaņā ar Civillikuma 1764. pantu par prettiesiskiem uzskatāmi nesamērīgi un godīgai darījumu praksei neatbilstoši procenti. Minētajā tiesību normā likumdevējs ietvēris nenoteikto tiesību jēdzienu. Tas nozīmē, ka tiesai, šo tiesību normu piemērojot, tā jāpiepilda ar saturu. Arī apelācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka likumdevējs nav noteicis, kādi procenti ir uzskatāmi par samērīgiem.

Senāts ir norādījis, ka situācijā, kad piemērojami nenoteikti juridiski jēdzieni, tiesas uzdevums ir piepildīt tos ar juridiski nozīmīgu saturu, spriedumā atspoguļojot izdarīto secinājumu pamatojumu. Citiem vārdiem, tiesai, izvērtējot konkrēto dzīves gadījumu, jāargumentē, kādi tiesību palīgavoti (ārpus tiesību normām esoši avoti, piemēram, morāle, sociālās vērtības, lietu dabiskā kārtība u. tml.) ņemti vērā, konkretizējot normā ietvertā jēdziena saturu, un jāatklāj, kā tas ietekmējis strīda apstākļu juridisko kvalifikāciju (sk. *Senāta 2024. gada 26. marta sprieduma lietā Nr. SKC-81/2024 (C73677021)* ([ECLI:LV:AT:2024:0326.C73677021.11.S](#)) 8. punktu).

Tas nozīmē, ka izskatāmajā lietā tiesai ir jāpiepilda ar juridiski nozīmīgu saturu termini: „nesamērīgi procenti” un „godīgai darījumu praksei neatbilstoši procenti”.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitajā daļā noteikts tiesas pienākumu izvērtēt līguma, kas noslēgts ar patērētāju, noteikumu atbilstību labticīguma prasībām un tos nepiemērot, ja šādi noteikumi ir netaisnīgi no patērētāju tiesību viedokļa, neatkarīgi no tā, vai patērētājs ir cēlis kādus konkrētus iebildumus.

Tādējādi arī pirmās instances tiesa spriedumā pamatoti atsaukusies uz judikatūrā norādīto, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešā daļa neparedz noteikumu par lietošanas procentu likmes izvērtējumu tādā pat kārtībā kā noteikumu par līgumsoda apmēra izvērtēšanu. Tomēr tiesai tāpat ir pienākums izvērtēt līguma noteikuma taisnīgumu un samērīgumu. Tiesai ir jāizvērtē vai noteiktā kredīta lietošanas procentu likme ir samērīga, atbilst tirgus situācijai (tirgū pārsvarā esošajām likmēm, ko parasti piedāvā plašai sabiedrībai) un nerada kreditora netaisnas iedzīvošanās (nesamērīga mantiska labuma gūšana) uz patērētāja rēķina pazīmes (sk. *Senāta 2018. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-63/2018* ([ECLI:LV:AT:2018:0214.C31463711.1.S](#)) 10. punktu).

Savukārt, ja izskatāmās lietas ietvaros patērētājam pielīgtā procentu likme tiek atzīta par nesamērīgu, tad atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitajā daļā noteiktajam, attiecīgais līguma noteikums nav piemērojams. Tas nozīmē, ka ir jāpārreķina no līguma izrietošās patērētāja maksājuma saistības, līgumisko procentu maksājumi jāaizstāj ar likumiskajiem procentiem, kas ir seši procenti no simta gadā.

[10.1] Prasītāja ir iebildusi pret pirmās instances tiesas secinājumiem par atbildētājam pielīgtās procentu likmes nesamērību un neatbilstību godīgai darījumu praksei. Apelatore apelācijas sūdzībā ir atsaukusies uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. pantā noteikto, ka patērētāja kredītēšanas līguma izmaksām ir jābūt samērīgām un atbilstošām godīgai darījumu praksei (iepriekš minētā likuma 8. panta 2.² daļa). Līgumos, kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30 dienas, par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 % dienā no kredīta summas (iepriekš minētā likuma 8. panta 2.³ daļa). Izdarot aprēķinus prasītāja ir norādījusi, ka kredīta kopējās izmaksas konkrētajā gadījumā nepārsniedz 0,25 % dienā, un līdz ar to Kredītlīnijas līgumā pielīgto noteikumu, kas nosaka aizņēmuma procentu likmi, nav bijis pamata atzīt par pārmērīgu un to nepiemērot.

Izvērtējot šos prasītājas argumentus, tiesa ņem vērā Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1. panta 9. punktā norādīto, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam ir visas izmaksas, tajā skaitā procenti, komisijas nauda, nodevas un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītēšanas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi. Kredīta kopējās izmaksās iekļauj arī izmaksas par papildu pakalpojumiem saistībā ar kredītēšanas līgumu, tajā skaitā apdrošināšanas prēmijas, ja papildu pakalpojumu līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, lai saņemtu kredītu vai lai to saņemtu ar piedāvātajiem noteikumiem un nosacījumiem.

No minētā tiesiskā regulējuma izriet, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam un procentu likme par aizdevuma lietošanu nav identiski jēdzieni. Proti, procentu likme par aizdevuma lietošanu ir atlīdzība par kapitāla lietošanu. Savukārt kredīta kopējās izmaksas ir plašāks ekonomisks rādītājs, kas ietver ne tikai procentus, bet arī visas citas ar kredītēšanas līgumu saistītās izmaksas.

Līdz ar to Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļā noteiktais ierobežojums (0,25 % dienā) attiecas tieši uz kredīta kopējām izmaksām, ne tikai uz procentu likmi kā atlīdzību par kapitāla lietošanu. Tāpēc secinājumi par procentu likmes samērību nevar tikt pamatoti vienīgi ar to, ka procentu apmērs atbilst likumā noteiktajam kredīta kopējo izmaksu maksimālajam sliekšnim (likumā noteiktajām galējām procentu izmaksām), neizvērtējot paša procentu maksājuma apmēru, tā atbilstību tirgus situācijai, pušu ekonomisko līdzsvaru un kreditora faktiski gūto mantisko labumu konkrētajās tiesiskajās attiecībās.

Vienlaikus tiesa ņem vērā pašas prasītājas tiesas sēdē norādīto, ka konkrētajā gadījumā kredīta kopējās izmaksas faktiski ietilpst tikai procentu maksājumi. Šāds apgalvojums nozīmē, ka procentu maksājums šajā gadījumā veido būtiskāko (vai pat dominējošo) daļu no kredīta kopējām izmaksām.

Līdz ar to, izvērtējot procentu likmes samērīgumu Civillikuma 1764. panta un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitās daļas izpratnē, kā viens no kritērijiem var būt noteikto aizdevuma lietošanas procentu maksājuma attiecība pret normatīvajos aktos noteikto kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu. Proti, ja kredīta kopējās izmaksas (kuru galveno daļu veido procenti) tuvojas vai pārsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļā noteikto robežu, tad tas ir būtisks indikators, ka arī pati procentu likme var būt nesamērīga un neatbilstoša godīgai darījumu praksei.

Savukārt apstākļi, ka kredīta kopējās izmaksas un patērētājam pielīgtie procenti par aizdevuma izmantošanu nav identiski jēdzieni, nozīmē, ka pat ja kredīta kopējās izmaksas nepārsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļā noteikto robežu 0,25 % dienā, tas neatbrīvo tiesu no pienākuma izvērtēt Kredītlīnijas līgumā pielīgtās procentu likmes samērīgumu.

[10.2] Izvērtējot prasītājas apelācijas sūdzībā norādītos apsvērumus attiecībā uz kredīta kopējo izmaksu atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļas prasībām, tiesa ņem vērā, ka nevienā normatīvajā aktā nav noteikta konkrēta kārtība, kādā tiek aprēķinātas kredīta kopējās izmaksas kredītlīnijām. Kā redzams no Patērētāju tiesību aizsardzības centra izstrādātajiem kalkulatoriem (sk. <https://www.ptac.gov.lv/lv/izmaksu-kalkulatori>) kredīta kopējās izmaksas kredītlīnijām, kuru atmaksas termiņš pārsniedz 12 mēnešus, tiek aprēķināts ņemot vērā pieņēmumu par kredīta atmaksu 12 mēnešos. Tāpat uz pieņēmumiem tiek balstīts visu kredīta izmaksu (kas nav %) aprēķins.

Patērētāju tiesību aizsardzības centra paskaidrojumos Satversmes tiesai, kura skatīja jautājumu par Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.² un 2.³ daļā ietvertā regulējuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam, norādīts, ka gadījumos, kad kredītu neatmaksā vienā maksājumā, nav iespējams izdarīt korektu kredīta kopējo izmaksu aprēķinu, lai pārliecinātos par to, ka apstrīdētajā regulējumā noteiktais ierobežojums tiek ievērots (sk. *Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra spriedumu lietā Nr. 2019-05-01 7.1. punktu*).

Vienlaikus tiesa ņem vērā, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam tiek atspoguļotas arī gada procentu likmē (turpmāk - GPL). Tā izsaka kredīta kopējās izmaksas gada procentos no patērētājam piešķirtās kredīta summas, ir norādāma ikvienā kredītēšanas līgumā (sk. *Noteikumu Nr. 691 2.2. punktu*), un konkrēta tās aprēķina kārtība ir noteikta normatīvajos aktos.

Šajā gadījumā tiesa ņem vērā, ka aizņēmuma procentu likme gadā Kredītlīnijas līgumā ir norādīta 120 %, bet GPL – 218,87 % un prasītāja tiesas sēdē nespēja paskaidrot, kādas konkrēti izmaksas veido Kredītlīnijas līgumā norādīto GPL 218,87 %. Kredītlīnijas līgumam pievienotās Eiropas patēriņa kredīta standartinformācijas izriet, ka GPL aprēķināta, pieņemot, ka viss kredītlimits tiek izņemts ar pirmo pieprasījumu un atmaksāts vienādos maksājumos 12 mēnešu laikā, kā arī pieņemot, ka aizņēmuma likme 120 % gadā saglabājas nemainīga visā līguma darbības laikā un procentu maksājumi 12 mēnešu laikā ir 1141,74 EUR.

Vienlaikus no minētās informācijas nav saprotams, kādi tieši papildu pieņēmumi vai izmaksas ir ņemtas vērā, lai pie aizņēmuma likmes 120 % gadā GPL sasniegtu 218,87 %. Tādējādi patērētājam faktiski nav bijis iespējams pārliecināties par GPL aprēķina mehānismu un tajā ietverto izmaksu struktūru.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 691 56.7. punktam, kredītēšanas līgumā skaidri un lakoniski jānorāda pieņēmumus, kuri izmantoti gada procentu likmes aprēķinā. Minētās normas mērķis ir nodrošināt patērētājam skaidru un pārskatāmu informāciju par kredīta faktiskajām izmaksām un ļaut izvērtēt uzņemto saistību ekonomiskās sekas.

Konkrētajā gadījumā tiesa secina, ka kredītēšanas dokumentos norādītie pieņēmumi nav pietiekami, lai izskaidrotu būtisko starpību starp aizņēmuma likmi un GPL, savukārt prasītāja arī tiesas procesā nespēja konkretizēt, kādi aprēķina elementi veido šo starpību. Līdz ar to tiesa atzīst – pat, ja GPL 218,87 % sastāv tikai no procentiem, tad tas nozīmē, ka procentu maksājumi vien rada ārkārtīgi augstu efektīvo kredīta sadārdzinājumu un tad pats procentu likmes modelis pēc būtības ekonomiski ir ļoti agresīvs.

Tāpat tiesa konstatē, ka prasītājas sagatavotais kredīta kopējo izmaksu aprēķins balstīts uz aizņēmuma likmi 120 % gadā, kas, kā izriet no Kredītlīguma noteikumiem, noteikta, pieņemot, ka gadā ir 360 dienas, un nosakot dienas procentu likmi 0,33 %. Tiesa norāda, ka šāda pieeja finanšu praksē pati par sevi nav neparasta un tai var nebūt būtiskas ietekmes gadījumos, kad tiek aprēķināti ikdienas procentu maksājumi par aizdevuma lietošanu.

Vienlaikus kredīta kopējo izmaksu aprēķina mērķis ir atspoguļot patērētāja faktisko maksājumu slogu gada griezumā. Līdz ar to faktiskajam dienu skaitam gadā šādā aprēķinā ir būtiska nozīme. Kā izriet no normatīvā regulējuma, arī gada procentu likme tiek aprēķināta kā kredīta kopējo izmaksu attiecība pret patērētājam piešķirto kredīta summu gada periodā, ņemot vērā faktisko dienu skaitu gadā (sk. *Ministru kabineta 2010. gada 28. decembra noteikumu Nr. 1219 „Noteikumi par patērētāja kredītēšanu” 2.4. punktu un Noteikumu Nr. 691 2.2. punktu*).

Ievērojot, ka 2018. gads nebija garais gads, faktiskajam dienu skaitam gadā atbilstoša aizņēmuma procentu likme pie noteiktās 0,33 % dienas likmes bija 120,45 % gadā, nevis 120 %. Tādējādi prasītājas izmantotā metodoloģija objektīvi samazina aprēķināto kredīta izmaksu apmēru, salīdzinot to ar izmaksām, kas izrietētu no faktiskā dienu skaita gadā.

Normatīvajos aktos nav konkrēti noteikts dienu skaits gadā, kas būtu jāņem vērā, aprēķinot aizņēmuma vai nokavējuma procentu likmi. Tomēr tiesa atzīst, ka, atbilstoši godīgai darījumu praksei, aprēķinot piemērojamo aizņēmuma likmi dienā un nokavējuma procentu likmi dienā, par bāzi jāņem to dienu skaitu gadā (365/366), uz kuru šī likme tiks piemērota, t. i., ja procentus aprēķina katru dienu, tad procentu likme dienā faktiski tiek piemērota 365 vai 366 dienas gadā. Līdz ar to, nosakot aizņēmuma likmi dienai, līgumā norādītā aizņēmuma likme (gadā) jādala ar 365 vai 366 dienām. Pretējā gadījumā, proti, dalot procentus uz 360 dienām un tādējādi nosakot procentu maksājumu dienā, ja tie tiek piemēroti 365 vai 366 dienas pēc kārtas, faktiskā aizņēmuma likme būtu lielāka, iespējams, pārsniedzot līgumā pielīgto likmi.

Tas, ka praksē ne tikai „nebanku” kredītētāji, bet arī kredītiestādes savos vispārējos noteikumos ietver norādi uz to, ka kredīta līgumos procentu maksājumi tiek aprēķināti, pieņemot, ka vienā mēnesī ir 30 dienas un gadā ir 360 dienas, nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt konkrēto aizņēmēju, jo īpaši, ja tas ir patērētājs.

Līdz ar to tiesa secina, ka prasītājas kredīta kopējo izmaksu aprēķins nav pietiekami ticams un metodoloģiski pamatots, lai tas varētu kalpot arī kā viens no kritērijiem atbildētājam pielīgtais līgumisko procentu likmes samērīguma izvērtēšanai.

Kredītlīnija ir īstermiņa aizdevuma veids, kas parasti tiek pielāgots patērētāja ienākumu līmenim un piešķirts noteikta limita ietvaros uz konkrētu termiņu. Šādam aizdevumam raksturīgs tas, ka tam parasti netiek noteikts fiksēts atmaksas grafiks, taču līguma termiņa beigās izmantotais kredītlimits ir jāatmaksā pilnā apmērā vai arī pusēm jāvienojas par jauna limita piešķiršanu, kas savukārt parasti saistīts ar papildu komisijas maksas piemērošanu.

Minētais ir būtiski, izvērtējot kredīta kopējo izmaksu aprēķināšanas metodiku, jo arī uz kredītlīnijām ir attiecināms Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.² un 2.³ daļā noteiktais ierobežojums, proti, kredīta kopējās izmaksas patērētājam nedrīkst pārsniegt 0,25 % dienā no kredīta summas visā līguma darbības laikā. Tas nozīmē, ka kredīta devējam jau līguma noslēgšanas brīdī ir jāspēj paredzēt un sadalīt normatīvajā regulējumā pieļaujamo kopējo izmaksu apmēru starp visiem paredzētajiem maksājumu elementiem – procentiem par aizdevuma lietošanu, komisijas maksām un citiem ar līgumu saistītajiem maksājumiem. Citiem vārdiem, kredīta devējs nevar procentu likmi noteikt atrauti no pārējām līguma izmaksām, vēlāk papildus piemērojot dažādas komisijas maksas tādā apmērā, kas kopumā noved pie nesamērīga patērētāja maksājumu sloga. Arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1. panta 9. punktā norādītās kredīta kopējās izmaksas ietver visas izmaksas, kas kredīta devējam ir zināmas saistībā ar kredītēšanas līgumu. Tādējādi kredīta kopējo izmaksu aprēķinā ir jāņem vērā ne vien faktiskie maksājumi, bet arī visi tie maksājumi un izmaksu elementi, kuru piemērošana izriet no līguma noteikumiem un kuri kreditoram ir paredzami jau līguma noslēgšanas brīdī.

[10.3] Civillikuma 1764. pantā ietvertais regulējums, paredzot, ka par prettiesiskiem uzskatāmi nesamērīgi un godīgai darījumu praksei neatbilstoši procenti, satur atvērtu juridisko jēdzienu. Likumdevējs nav konkretizējis nedz kritērijus, pēc kuriem nosakāma procentu samērība, nedz arī noteicis konkrētus robežlielumus, kuru pārsniegšana automātiski nozīmētu prettiesiskumu. Līdz ar to šī norma piešķir tiesai rīcības brīvību katrā konkrētajā gadījumā izvērtēt procentu likmes atbilstību samērīguma un godīgas darījumu prakses principiem, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus, darījuma raksturu, tirgus situāciju un pušu interešu līdzsvaru.

Šāda atvērta juridiskā jēdziena izmantošana nozīmē, ka tiesai ir pienākums piepildīt šo jēdzienu ar saturu, balstoties uz vispārējiem tiesību principiem, tostarp labticības, taisnīguma un samērīguma principu, kā arī judikatūrā nostiprinātajām atziņām. Attiecīgi procentu likmes samērīguma izvērtējums nav reducējams uz formālu atbilstību kādam vienam kvantitatīvam rādītājam, bet gan prasa vispusīgu konkrētā darījuma ekonomiskā un juridiskā līdzsvara analīzi.

[10.3.1] Kā vienu no kritērijiem, izvērtējot pielīgto procentu likmes atbilstību samērīguma un godīgas darījumu prakses prasībām, tiesa ņem vērā konkrētajā laika periodā patērētāju kredītēšanas tirgū faktiski piemēroto procentu likmju līmeni. Šajā sakarībā tiesa ņem vērā Patērētāju tiesību aizsardzības centra apkopotos datus par vidējām svērtajām aizņēmuma likmēm un gada procentu likmēm distances kredītiem (sk. <https://www.ptac.gov.lv/lv/media/1274/download?attachment>).

No minētajiem datiem izriet, ka 2018. gada jūnijā distances kredītiem ar aizdevuma atmaksas grafiku un/vai kredītlinijām vidējā svērtā aizņēmuma likme bija 75,39 % gadā, savukārt vidējā svērtā GPL bija 127,10 %. Turpretī izskatāmajā lietā atbildētājam pielīgtā aizņēmuma likme, pārrēķinot to atbilstoši faktiskajam dienu skaitam gadā, bija 120,45 % gadā, bet GPL – 218,87 %.

Tādējādi gan pielīgtā aizņēmuma likme, gan GPL būtiski pārsniedza attiecīgajā periodā tirgū vidēji piemērotās likmes līdzvērtīgiem kredītēšanas pakalpojumiem. Minētais norāda, ka šajā gadījumā atbildētājam noteiktais maksājumu slogs ir bijis ievērojami augstāks par to izmaksu līmeni, kāds attiecīgajā laikā bija raksturīgs patērētāju kredītēšanas tirgū kopumā.

Iepriekš minētajam apstāklim ir būtiska nozīme Civillikuma 1764. pantā ietvertā atvērtā juridiskā jēdziena piepildīšanā ar saturu, jo tirgū vidēji piemēroto likmju būtiska pārsniegšana pati par sevi var liecināt par procentu nesamērīgumu un neatbilstību godīgai darījumu praksei. Jo īpaši tas attiecas uz gadījumiem, kad kredītēšanas pakalpojums pēc sava ekonomiskā rakstura neatšķiras no citiem tajā pašā tirgus segmentā piedāvājumiem, kā tas ir arī izskatāmajā gadījumā. Turklāt lietas materiāli nedod pamatu secinājumam, ka prasītājam attiecībā uz atbildētāju būtu pastāvējis paaugstināts kredītēšanas risks, kas objektīvi pamatotu būtiski augstāku procentu likmes noteikšanu. Tieši pretēji – no lietas apstākļiem izriet, ka pusēm jau iepriekš ir pastāvējušas tiesiskās attiecības un prasītāja ir piekritusi palielināt atbildētājam piešķirtā kredīta apmēru, kas norāda uz to, ka prasītāja pati atbildētāja maksātspēju un saistību izpildes risku nav vērtējusi kā ārkārtēju vai nestandarta.

Līdz ar to tiesa secina, ka minētie statistikas dati apstiprina arī pirmās instances tiesas, kaut arī no atšķirīgiem avotiem iegūto secinājumu, ka konkrētajā lietā pielīgtā procentu likme ir bijusi būtiski augstāka par tirgū pārsvarā piemērotajām likmēm.

[10.3.2] Kā vēl vienu no kritērijiem, izvērtējot pielīgtās procentu likmes samērīgumu Civillikuma 1764. panta izpratnē, tiesa ņem vērā arī tiesiskā regulējuma attīstību patērētāju kredītēšanas jomā. Proti, no 2019. gada 1. jūlija stājās spēkā grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.³ daļā, ar tiem kredīta kopējo izmaksu maksimālais apmērs tika būtiski samazināts no 0,25 % dienā līdz 0,07 % dienā.

Pieņemot minētos grozījumus, likumdevējs ir skaidri darījis zināmu savu vērtējumu par to, kāds izmaksu līmenis patērētāju kredītēšanas attiecībās ir uzskatāms par samērīgu un godīgai darījumu praksei atbilstošu, ievērojot, ka patērētājs kā vājākā līgumslēdzēja puse, ir aizsargājams. Kā izriet no grozījumu anotācijas, šāda regulējuma maiņa bija pamatota ar secinājumu, ka līdzšinējais regulējums nav pietiekami efektīvi ierobežojis pārmērīgu kredīta izmaksu piemērošanu un ka augsts izmaksu līmenis rada būtiskas negatīvas sociālās un ekonomiskās sekas. Sagatavojot priekšlikumus, likumdevējs ir balstījies arī uz salīdzinošo analīzi par procentu ierobežojumiem citās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Minētais norāda, ka neraugoties uz iepriekš spēkā esošo maksimālo izmaksu sliekšni, praksē kredīta izmaksas bieži tika noteiktas tādā apmērā, kas neatbilda godīgai darījumu praksei, un tādēļ bija nepieciešama likumdevēja iejaukšanās līgumslēdzēju privātautonomijas ietvaros. Līdz ar to jaunais tiesiskais regulējums ir izmantojams kā būtisks interpretācijas kritērijs, piepildot ar saturu Civillikuma 1764. pantā ietverto atvērtā juridisko jēdzienu par „nesamērīgiem” un „godīgai darījumu praksei neatbilstošiem” procentiem.

Turklāt jāņem vērā, ka jēdzieni „samērīgums” un „godīga darījumu prakse” nav relatīvi tikai pret likumā noteikto maksimālo robežu, bet gan atspoguļo objektīvus taisnīguma kritērijus. Apstākļi, ka likumdevējs vēlāk būtiski samazinājis pieļaujamo izmaksu līmeni, apliecina, ka iepriekšējais regulējums praksē nav nodrošinājis pietiekamu patērētāju aizsardzību, t. i., nav nodrošinājis samērīgu un godīgai darījumu praksei atbilstošu izmaksu noteikšanu.

Līdz ar to arī šajā lietā pielīgtās procentu likmes samērīguma izvērtējumā šie apsvērumi ir ņemami vērā, un formāla atbilstība iepriekš spēkā esošajam maksimālajam izmaksu sliekšnim neizslēdz secinājumu, ka pielīgtie aizdevuma lietošanas procenti ir netaisnīgi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, apelatora iebildumi par to, ka pirmās instances tiesa ir kļūdaini izvēlējusies darījumu praksi, nav pamatoti. Lai gan pirmās instances tiesa, izvērtējot līgumisko procentu likmes samērīgumu, ir ņemusi vērā nolēmumus gan par kredītēšanas līgumiem, kas noslēgti līdz 2019. gada 1. jūlija grozījumiem Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, gan par līgumiem, kas noslēgti pēc šo grozījumu stāšanās spēkā, šāda pieeja nav uzskatāma par kļūdainu.

Apstākļi, ka daļa no izmantotās darījumu prakses attiecas uz periodu pēc minētajiem grozījumiem, nepadara šo praksi par nepiemērojamu. Tiesa ar to nav tieši piemērojusi jauno tiesisko regulējumu konkrētajām tiesiskajām attiecībām, bet gan izmantojusi to kā vienu no kritērijiem, lai vispusīgi izvērtētu procentu likmes samērīgumu un atbilstību godīgai darījumu praksei.

Jāņem arī vērā, ka situācija, kurā patērētājiem, kas noslēguši līgumus līdz minēto grozījumu spēkā stāšanās brīdim, ir jāturpina pildīt saistības ar tādu kopējo kredīta izmaksu un tam pakārtotu procentu par aizdevuma lietošanu apmēru, kādu likumdevējs vēlāk atzinis par pārmērīgu un vairs nepieļaujamu attiecībā uz jaunajiem līgumiem, pati par sevi norāda uz šo maksājumu iespējamu neatbilstību samērīguma un godīgas darījumu prakses prasībām. Šāds apstākļi, lai arī nenozīmē automātisku jaunā regulējuma piemērošanu jau iepriekš noslēgtiem līgumiem, tomēr ir nozīmīgs interpretācijas kritērijs, izvērtējot pielīgtās procentu likmes apmēru konkrētajā gadījumā.

Kā izriet no prasītājas izdarītajiem aprēķiniem, tikai pielīgtā procentu likme, turklāt, rēķinot to samazinātā apmērā (120 % gadā), jau veido kredīta izmaksas 0,2114 % dienā. Savukārt, ja ievieto prasītājas norādītajā formulā faktisko aizdevuma procentu likmi gadā 120,45 %, tad izmaksas ir 0,2123 % dienā. No iepriekš norādītā ir secināms, ka tikai noteiktie procenti jau veido, aptuveni, trīs reizes lielākas kredīta kopējās izmaksas, kā tās ir maksimāli noteiktas pēc 2019. gada 1. jūlija grozījumiem Patērētāju tiesību aizsardzības likumā.

Tādējādi minētais vēl jo vairāk apstiprina, ka konkrētajā lietā pielīgtā procentu likme pēc savas ekonomiskās būtības ir tuva iepriekšējā regulējumā noteiktajai maksimāli pieļaujamajai, turklāt visu kredīta izmaksu, robežai, bet pēc vēlāk likumdevēja noteiktajiem taisnīguma kritērijiem būtiski pārsniedz tādu izmaksu līmeni, kāds patērētāju kreditēšanas attiecībās atzīstams par samērīgu un godīgai darījumu praksei atbilstošu.

[10.3.3] Visbeidzot tiesa ņem vērā arī konkrētās tiesiskās attiecības faktiskos ekonomiskos rezultātus, kas strīda izskatīšanas brīdi jau ir objektīvi noskaidrojami un ļauj novērtēt patērētājam faktiski radīto maksājumu slogu konkrētās procentu likmes piemērošanas rezultātā.

No lietā esošā parāda aprēķina secināms, ka laika periodā no 2017. gada 10. augusta līdz 2018. gada 6. septembrim atbildētājs jau ir samaksājis līgumiskos procentus 1884,94 EUR. Turklāt prasītāja papildus ir lūgusi piedzīt līgumiskos procentus 484,20 EUR. Vienlaikus no atbildētāja veiktajiem maksājumiem tikai salīdzinoši neliela daļa ir novirzīta aizdevuma pamatsummas dzēšanai, jo prasībā joprojām tiek lūgts piedzīt neatmaksātu pamatsummu 1500 EUR.

Tādējādi faktiskā Kreditēšanas līguma izpildes gaita apliecina, ka, neraugoties uz atbildētāja ilgstoši un samērā regulāri izdarītajiem maksājumiem, kas pārsvarā bijuši no 150 līdz 160 EUR mēnesī, būtiskākā daļa no šiem maksājumiem novirzīta procentu atmaksai, nevis aizdevuma pamatsummas samazināšanai.

Tāpat tiesa par vērā ņemamu atzīst faktu, ka, aptuveni, gada laikā aizdevējs ir saņēmis summu, kas 1,25 reizes pārsniedz sākotnēji izsniegto aizdevumu, taču pamatsumma atbilstoši prasītājas aprēķinam vispār nav samazinājusies. Tas liecina, ka līgumiskie procenti šajā gadījumā vairs nepilda atlīdzības funkciju par kapitāla lietošanu, bet gan rada patērētājam nesamērīgu un ekonomiski neattaisnojamu maksājumu slogu, izjaucot pušu tiesisko un ekonomisko līdzsvaru.

Turklāt salīdzinājumam jāņem vērā, ka atbilstoši pašlaik spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam maksimāli pieļaujamās kredīta kopējās izmaksas ir 0,07 % dienā no kredīta summas. Pat pieņemot, ka visas kredīta kopējās izmaksas veidotu vienīgi procentu maksājumi, par 1500 EUR aizdevumu 392 dienu periodā maksimāli pieļaujama procentu apmērs būtu, aptuveni, 411,60 EUR, bet kopējā atmaksājamā summa 1911,60 EUR. Savukārt konkrētajā lietā prasītāja vien līgumiskajos procentos jau ir saņēmusi 1884,94 EUR. Šāds kapitāla ienesīguma apmērs, aptuveni, gada laikā acīmredzami pārsniedz saprātīgas komercdarbības ietvarus un norāda uz kreditora nesamērīgu mantisku labumu uz patērētāja rēķina.

[11] Ņemot vērā konstatēto, tiesa secina, ka šajā lietā pielīgtā kredīta lietošanas procentu likme neatbilst Civillikuma 1764. pantā ietvertajam samērīguma un godīgas darījumu prakses prasībām. Šāds secinājums izriet no visu lietā konstatēto apstākļu kopuma, tostarp no Patērētāju tiesību aizsardzības centra apkopotajiem datiem par tirgū piemērotajām procentu likmēm, tiesiskā regulējuma patērētāju kreditēšanas jomā attīstības tendencēm, kā arī konkrēto tiesisko attiecību faktiskajiem ekonomiskajiem rezultātiem.

Atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitajai daļai attiecīgais līguma noteikums par līgumiskajiem procentiem konkrētajā strīdā nav piemērojams. Tādēļ par nepamatotu ir atzīstams pirmās

instances tiesas izdarītais secinājums, ka no atbildētāja piedzenami līgumiskie procenti atbilstoši vidējām tirgus likmēm un godīgai praksei par trīs mēnešu periodu 0,1 % dienā jeb 161,40 EUR ($484,20/3=161,40$ EUR) par laiku no 2018. gada 6. septembra līdz 2018. gada 17. decembrim (par 101 kavētu dienu). Līdz ar to ir jāizdara pārrēķins, līgumiskos procentus aizstājot ar likumiskajiem procentiem, kas ir seši no simta gadā.

Tiesa, izdarot savu matemātisko aprēķinu, konstatē, ka likumiskie procenti ir 0,016 % dienā, kas par 101 kavētu dienu no pamatparāda 1500 EUR ir 24,24 EUR ($1500 \text{ EUR} \times 0,016/100 = 0,24 \text{ EUR} \times 101 \text{ diena}$). Tas nozīmē, ka atbildētājam būtu jāsamaksā prasītājam līgumiskie lietošanas procenti par laiku no 2018. gada 6. septembra līdz 2018. gada 17. decembrim 24,24 EUR. Taču atbildētājs, izpildot labprātīgi pirmās instances tiesas spriedumu, jau ir samaksājis prasītājam līgumiskos lietošanas procentus 161,40 EUR, kas ar minēto tiesas spriedumu atzīti par nesamērīgiem un tādēļ konkrētajā strīdā nav piemērojami. Līdz ar to prasība par līgumisko procentu 322,80 EUR piedziņu ir noraidāma.

[12] Apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka konkrētajā gadījumā pielīgtā kredīta lietošanas procentu likme neatbilst Civillikuma 1764. pantā ietvertajam samērīguma un godīgas darbības prakses prasībām, taču tā nepareizi piemērojusi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitajā daļā paredzētās tiesiskās sekas. Tiesai, atzīstot, ka pieprasītā aizdevuma lietošanas procentu likme ir nesamērīga un neatbilstoša godīgai darbības praksei, bija jāatsaka piemērot šis līguma noteikums par līgumiskajiem procentiem konkrētajā strīdā, nevis pēc saviem apsvērumiem jānosaka taisnīga procentu likme.

Tāpat tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas izdarītā procentu likmes samērīguma analīze nav bijusi pietiekami izvērstā un visaptveroša. Proti, pirmās instances tiesa procentu likmes neatbilstību Civillikuma 1764. pantam galvenokārt pamatojusi ar salīdzinājumu ar citās līdzīgās lietās pielīgtajām procentu likmēm, nepietiekami padziļināti izvērtējot citus konkrētajā lietā nozīmīgos apstākļus, tostarp publiski pieejamos kredītešanas tirgus faktiskos rādītājus attiecīgajā periodā. Gan pirmās instances tiesas izmantotais salīdzinājums, gan apelatora norādītie atsevišķie piemēri pēc sava apjoma ir ierobežoti un tādēļ tie nevar sniegt pietiekami visaptverošu priekšstatu par patērētāju kredītešanas tirgū attiecīgajā periodā plaši piemērotajām procentu likmēm un kredīta izmaksu līmeni kopumā.

[13] Spriedumā ir jāizlemj jautājumi, kas saistīti ar tiesāšanās izdevumu piedziņu.

Prasītāja lietā samaksājusi valsts nodevu par prasības celšanu 300 EUR, valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu 300 EUR.

[13.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. pantu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Atbildētājs labprātīgi samaksājis ar pirmās instances tiesas spriedumu piedzīto valsts nodevu prasības apmierinātajā daļā.

[13.2] Pirmās instances tiesas spriedums apelācijas kārtībā pārsūdzēts par līgumisko lietošanas procentu parāda 322,80 EUR piedziņu. Tādējādi, saskaņā ar Civilprocesa likuma 34. pantu, 3. pielikuma pirmās daļas 1. punktu un ceturto daļu par apelācijas sūdzības iesniegšanu maksājama valsts nodeva 80 EUR. Ņemot vērā, ka apelācijas sūdzība atzīta par nepamatotu un prasība par līgumisko lietošanas procentu 322,80 EUR piedziņu noraidīta pilnīgi, tad no atbildētāja prasītājam labā nav piedzenama valsts nodeva 80 EUR.

[13.3] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 1. punktu prasītājam atmaksājama par apelācijas sūdzības iesniegšanu pārmaksātā valsts nodeva 220 EUR.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8., 37., 97., 193., 195., 440.¹¹ un 440.¹² pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt pilnīgi SIA „B2 Impact” vienkāršotās procedūras prasību pret /Persona B/ daļā par līgumisko lietošanas procentu 322,80 EUR piedziņu no 2018. gada 6. septembra līdz 17. decembrim.

Atmaksāt SIA „B2 Impact”, reģistrācijas Nr. 40003255604, pārmaksāto valsts nodevu 220 EUR (divi simti divdesmit euro), kas 2026. gada 26. janvārī samaksāta Valsts kases kontā Nr. LV55TREL1060190911200.

Spriedumu nav pārsūdzams.

Tiesnese J. Mauliņa

Tiesnese L. Vēbere

Tiesnese L. Jansone

DOKUMENTS PARAKSTĪTS ELEKTRONISKI AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.